

Mucanju ne treba dopustiti da vas spriječi...

Autor Administrator

Petak, 28 Ožujak 2008 22:22 - Ažurirano Petak, 28 Ožujak 2008 22:41

Muške osobe značajno su sklonije mucanju, a čak u 70 posto slučajeva riječ je o naslijeđenoj podlozi za tu poteškoću - rekla je između ostalog mr. Suzana Jelčić Jakšić, logoped u Klinici za dječje bolesti u Klaićevoj, predsjednica Hrvatske udruge za pomoć osobama koje mucaju "Hinko Freund".

Međunarodni dan svjesnosti o mucanju obilježen je ove godine u Dubrovniku, gdje je mr. Suzana Jelčić Jakšić održala dva predavanja; jedno za liječnike u dubrovačkoj Općoj bolnici, drugo za širu javnost, Tema predavanja izvedena je iz ovogodišnjeg gesla Međunarodnog dana - Ne dopustite mucanju da vas spriječi, a kao glavni poticaj takvom pozitivnom životnom stavu svjedočila je mr. Jakšić i svojim primjerom. Bio je i to jedan od razloga razgovora s predavačicom.

Kad se najčešće javljaju poteškoće s govorom?

Od prve do sedme godine, naime u cijelom tom razdoblju kad se govor razvija. Logično je da se takve poteškoće ne mogu uočiti dok se komunikacija s djetetom odvija na razini jedne riječi, već kad ono počne govoriti u rečenicama, pa bi se moglo reći da je najčešća pojava toga između 4. i 6. godine života. Ali, trebale bi se znati razlikovati "normalne" disfluentnosti u govoru, primjerice, ponavljanje slogova kod djeteta koje počinje govoriti od nekakvih pojava blagog, odnosno jakog mucanja. Ako dijete ponavlja dijelove riječi bez na prezanja, napetosti koje se uobičajeno primjećuju na licu, ako se samo pokušava dosjetiti neke riječi, to bi bile nekakve normalne disfluentnosti, ali ako se počnu primjećivati neke tenzije oko usana, na licu uglavnom, ako češće na većem broju riječi dolazi do ponavljanja ili ako ih je više u jednoj rečenici, ako se počne javljati sram kod djeteta kad postaje svjesno da nešto s njegovim govorom nije u redu, treba potražiti savjet ili pomoć logopeda. Ako dođe do promjene glasa, ako dijete pokazuje da sve više i jače gubi kontrolu nad svojim govorom, a rnože i prestati govoriti po nekoliko dana jer ga šokira spoznaja da nešto s njegovim govorom nije u redu, tada govorimo o jakom mucanju.

Briga

Što savjetovati roditeljima koji primjete poteškoće u govoru svoje djece?

Roditelji i na normalne disfluentnosti i na jako mucanje mogu reagirati na način ignoriranja, odnosno na način da čekaju da prođe, do izuzetne brige. Ukoliko se radi o djetetu koje ne pokazuje nekakve znakove pravog mucanja ali su roditelji jako zabrinuti, onda ih je isto dobro poslati logopedu da im se objasni što to jest i kako mogu pomoći djetetu. Isto je i ukoliko se radi o blagom mucanju. Može se pričekati neko vrijeme, te

Mucanju ne treba dopustiti da vas spriječi...

Autor Administrator

Petak, 28 Ožujak 2008 22:22 - Ažurirano Petak, 28 Ožujak 2008 22:41

omogućiti djetetu da govori na njemu tada prihvatljiv način, roditeljima sugerirati da uspore svoj govor, omoguće djetetu da kaže ono što ima reći, da mu se obrati pažnju i sl. Ukoliko je riječ o jakom mucanju, onda je dobar što hitniji posjet logopedu.

Koliku ulogu za pojavu mucanja kod djece ima genetska predodređenost?

S dosta velikom sigurnošću se zna da, kod pojedinaca postoji predispozicija da se mucanje javi. Je li podloga za mucanje nasljeđena ili se radi o nekom oštećenju mozga koje se može javiti pri porodu ili za vrijeme trudnoće ili kasnije, ponekad se otkrije lako, ponekad se ne zna. U pravilu, postoji nasljeđena podloga koja uslijed (vanjskog stresa, nekog "prekidača" iz okoline, kod djeteta može uzrokovati takva spoticanja u govoru, a onda to postane mucanje kad se jave popratni negativni stavovi, spoznaje, emocije i sl.

Koliko, dakle, ima istine u izjavama roditelja koji kažu da im je dijete počelo mucati uslijed pretrpljenog straha, stresa, šoka koje je doživjelo?

Dijete na takve stresove izvana reagira ukoliko je slabo, osjetljivo na tom području. Ako nije govorno jezično slabo, onda neće početi mucat, možda će netko npr. ponovno početi piškiti u krevet. Ono, naime, puca gdje je "najtanje", vanjski uzrok i stres obično su samo okidač za nešto što već postoji u djetetu.

Koliko je mucanje "izlječivo"?

Mislim da tu nije dobro govoriti o izlječivosti, već o rehabilitaciji govora jer dijete ne počne mucati čim progovori, nego nešto kasnije. Dakle, govorimo o rehabilitaciji govora jer ga nastojimo vratiti na onakav kakav je bio. Može se puno napraviti na prevenciji, dobro reagirati što prije, čim se javi, jer se razvoj mucanja može spriječiti, i u nešto kasnijoj životnoj dobi se može puno napraviti, ali tada osoba mora biti jako motivirana. Kad se mucanje razvije, tada nije dovoljno samo postići da čovjek može normalno govoriti jer on to zapravo i može. Odrasla osoba koja muca u prosjeku muca na 10 posto riječi, sve ostalo govori fluentno. Ali, upravo zbog toga što nikad ne zna kad će zamucati, to izaziva jednu strepnju i nesigurnost. Kod čovjeka koji muca treba dosta toga mijenjati i to dosta dugo traje, ali se može, sigurno je da sa može.

Do koje godine rehabilitacija najbolje djeluje?

Nikad nije kasno, ali čim se mucanje javi, može se najviše napraviti, dakle uglavnom kod djece predškolske dobi. Netko, primjerice, može blago mucat do odlaska u školu, a onda mu to bude stres i šok uslijed kojega počne mucati jače. Ali, nikad nije kasno. Možda se treba sjetiti pok. Petra Čimbura, koji je u zreloj životnoj dobi odlučio nešto napraviti za svoj govor, a bio je radijski novinar koji nikad nije čitao svoje tekstove. Došao je u Dubrovnik kad je sazrio za to da se promijeni. Ali, govor je tada nešto na što se uvijek treba paziti. Kao sklonost debljini, primjerice. Ukoliko ne želite višak kilograma, cijeli život morate paziti na to što i koliko jedete. Tako je i s govornim teškoćama - ako želite govoriti lakše i tečnije, morate jako paziti na to. Morate živjeti na taj način.

Trebaju li roditelji čije dijete ima takve poteškoće upozoriti na to učitelja kad krenu u školu?

Roditelji bi to svakako trebali reći, ali je pitanje koliko učitelji i nastavnici znaju o tome kako postupati s djetetom koje muca. Vjerujem da i iz najbolje namjere čine greške: kao Hrvatska udruga za pomoć osobama koje mucanju Hinko Freund čija sam predsjednica, sa sjedištem u Klaićevoj, tiskali smo brošuru namijenjenu učiteljima. Mucanje je kod djece tabu tema, o tome se ne priča ni kod kuće ni u školi, nitko ne zna smije li se početi razgovor o tome, a jako je dobro o teme govoriti otvoreno. Djetetu bude lakše kad vidi da

Mucanju ne treba dopustiti da vas spriječi...

Autor Administrator

Petak, 28 Ožujak 2008 22:22 - Ažurirano Petak, 28 Ožujak 2008 22:41

ga netko razumije, da mu želi pomoći, da mu daje mogućnost ne u smislu da mu daje bolju ocjenu nego zbog načina na koji će ga ispitati, vrijeme kad će ga pitati, kad se osjeća dovoljno sigurno da odgovara. Na podučavanju nastavnika se treba puno raditi.

Greške nastavnika

Kako se djetetu ne smije nikako "pomagati", primjerice je li dobro osobi koja muca dovršavati riječi, rečenice itd.?

Da, nekome to smeta, drugome ne. Kad mu kažete da govori sporije ili da ponavlja ono što nije mogao izreći, to nije spontani govor, pa se time pokazuje nezadovoljstvo djetetovim govorom. Bolje je pokazati vlastitim primjerom, usporiti svoj govor, dati mu primjer... Osim toga, treba pripaziti na komunikaciju u obitelji, da ne dolazi do preklapanja u govoru, da se ne govori u jedan glas, da svatko ima dovoljno vremena reći ono što žele.

Tretira li se mucanje kao - invaliditet?

Neki ljudi koji mucaju smatraju se invalidima, jer ne mogu normalno živjeti, drže da ih mucanje spriječava da priopće svoje misli i osjećaje, da se zaposle gdje žele, da ostvare emotivne kontakte i veze... u tom smislu smatraju sebe invalidima. Ako je okolina dovoljno tolerantna i upoznata, ako želi čuti i što taj netko govori a ne samo kako muca, onda ne bi trebalo biti problema. Ako počnemo više prihvaćati ljude koji su različiti od nas, koji su drukčiji, a čemu bismo trebali težiti, onda to ne bi smio biti problem. Veći problem je što manje komuniciraju nego bi trebali.

Je li mucanje učestala pojava u Hrvatskoj?

Smatra se podjednako proširena u cijelom svijetu. Oko 1 posto među odraslom populacijom, a oko 2,5 posto kod djece predškolske dobi. Ali, čak je do 15 posto osoba u populaciji koja je nekad mucala. To nekad se odnosi na razdoblje duže od 6 mjeseci netečnog govorenja.

Je li terapija protiv mucanja, ustvari, traje cijelog života?

Ako se dozvoli da se razvije, ne samo govor nego i popratne negativne emocije. Onda to postaje osoba koja muca... opterećena time hoće li zamucati u trgovini, na šalteru, kad joj se netko iznenada obrati... u tom slučaju mucanje postaje način života. Ukoliko se čovjek toga želi riješiti, mora se promijeniti, pa se prihvatiti kao takav.

Ovogodišnji moto Međunarodnog dana svjesnosti o mucanju jest - Ne dopustimo mucanju da nas spriječi... Iz Vaše dosadašnje prakse, spriječava li mucanje pojedince u ostvarenju životnih i poslovnih ambicija?

Sigurna sam da toga ima puno i ponekad srećete ljude koji ukazuju na to, a ne žele to priznati. Često su spremni druge okriviti za nešto što im ne uspijeva. Ali, dosta je negativnog stava društva ili ljudi prema osobama koje mucaju i vjerujem da se to događa.

Vlastitim primjerom, ali i primjerom drugih, primjerice Gibonnija i guvernera Narodne banke dr. Željka Rohatinskog koje mucanje nije spriječilo u ostvarenju želja, želimo potaknuti sve osobe koje imaju takve poteškoće da se ne "predaju", već da žive normalne živote.

Osjetljiva djeca

Je li terapija logopeda učinkovitija u suradnji s psihologom ili to ovisi o pojedinim slučajevima?

U Dubrovniku radi jako dobar tim logopeda i psihologa zajedno i to mi se čini dobro. Ali, pomoć psihologa nije nužna. Kad se vidi da u obitelji djeteta ili čovjeka koji muca postoje neki stvarni problemi bez čijeg rješenja nema smisla započinjati terapiju protiv mucanja, onda se obitelj šalje na obiteljsko savjetovanje onima koji su educirani zato. Mucanje samo po sebi nije takav problem da bi trebao posebnu psiho-pomoć. Kod nas je problem što logopedi u svom školovanju dosta malo uče o tome, a to bi trebao biti dio sveobuhvatne terapije suzbijanja mucanja, što je u svijetu već praksa. Ako rade u timovima, osobe se za određeni dio poteškoća upućuju psiholozima, a logopedi obavljaju ovaj dio posla koji se odnosi na govor.

Smatraju li obitelji mucanje kod svog djeteta, nekakvom obiteljskom "sramotom" ili su spremni otvoreno o tome razgovarati s liječnicima?

Ima roditelja koji kažu da dijete ima problema s disanjem i opisuju raznorazne druge fenomene, a nikako ne kažu mucanje. Ima različitih primjera za to i stoga je neobično važno podučavanje, educiranje i roditelja i prosvjetnih djelatnika i javnosti zbog čega smo i osnovali Udrugu za pomoć. Problem je što je logopeda premalo i što nismo svugdje dostupni, a roditeljima i osobama s govornim poteškoćama nužno je javiti se i zatražiti savjet i pomoć od stručnih osoba. I to je bolje učiniti što prije, a ne čekati.

Vaš bi posao zacijelo bio drukčije koncipiran da postoje ekipirane stručne službe u školi i vrtićima?

Bilo bi lijepo kad bi društvo bilo, ne samo bogatije nego mudrije i pametnije organizirano pa da logopedi rade i u školama i u vrtićima. To je idealna okolina gdje se dijete može promatrati, podučiti kako se ophoditi s njime. Nastavnici su preopterećeni programima, prebrojnim razredima i sve druge probleme su prisiljeni staviti u drugi plan, tako da i djeca s poteškoćama u učenju loše prođu. Vjerujem da nastavnici ponekad niti ne prepoznaju da netko muca, ukoliko dijete svaki put kad ga prozovu kaže - ne znam. Radije će ispasti neznalica i dobiti jedan, nego odgovarati mučeći se, tj. mucajući pred razredom.

Kad je vrijeme da dijete prestane pohađati terapije kod logopeda?

Ako se ne vidi pomaka nakon tri mjeseca intenzivne terapije onda terapija nema smisla u tom trenutku; bilo zato što terapeut nije dobar, što postupci nisu dobri ili zato što onaj tko bi trebao primati terapiju nije za to spreman. Međutim, kad terapija krene, ne srnije se prekinut naglo, može biti intenzivna ili standardna - dva puta tjedno - ali se treba proriđivati postupno i dalje ostavljajući otvorena vrata za pomoć. Zato vjerujem da su jako važne grupe samopomoći koje imamo u Zagrebu, a bilo bi dobro da budu dostupnije i u drugim gradovima.

Jesu li mucanju sklonija senzibilnija, osjetljivija djeca?

To je pitanje slično onome je li prije bila koka ili jaje. Postaneš li osjetljiviji kad mucaš, ili si takav pa počneš mucati? O tome su različite spoznaje.

Mucanju ne treba dopustiti da vas spriječi...

Autor Administrator

Petak, 28 Ožujak 2008 22:22 - Ažurirano Petak, 28 Ožujak 2008 22:41

Moja životna priča

Počela sam mucati kao petogodišnja djevojčica, s prvi put sam šok zbog problema s govorom doživjela u prvom razredu. Nastavnici su pokazali dosta nespretnosti u ophođenju sa mnom kao djetetom koje muca, Jedanput me je nastavnica iz biologije čula kako ispred vrata razreda pričam sa svojim prijateljima, a kad sam odgovarala na satu njen predmet, rekla mi je kako se mucanjem, "izvlačim". To što sam tada osjetila neću zaboraviti za cijeli život a žalosno je da ta nastavnica kao prosvjetni djelatnik nije razumjela ili nije htjela razumjeti, da se ne muca u svim okolnostima. Uglavnom, nikad više u razredu nisam digla ruku. Terapija koja mi je ' najviše pomogla bila je kod dr. Brajevića koji je imao praksu da uspješno izlječeni pacijenti pomažu onima koji tek počinju. Dakle, da starijim, onima koji su tek počeli s terapijom rehabilitacije govora pomažu prilikom odlaska u trgovinu, na šalter, negdje vani. Da im pružaju određenu sigurnost. U drugom razredu srednje škole čula sam za "neku nauku", logopediju i odlučila se za nju kao svoj životni poziv. Na taj način sam sebe "prisilila" stalno biti u tijeku i raditi na svom govoru, a s druge strane to je dobro jer na taj način shvaćam probleme i "iznutra", a ne samo teoretski - ispričala je mr. Suzana Jelčić Jakšić. Njeno svjedočenje, njen pozitivan životni stav i uspjeh mogu poslužiti kao sjajan primjer da je svoga tijeka života gospodar - svaki pojedinac. U onome što čovjek odluči napraviti od svog života, nema ograničenja.

Razgovarala Lidija Crnčević

Izvor: Dubrovački vjesnik

26.10.2002.